+

Reuerende in Christo Pater

Pax Christi

Dum chartas et scripta mea perlustrarem hisce diebus, reperi inter caetera et literas RVae adhuc 3a Julij prioris anni ad me datas, in quibus RVa petit sibi terminos aliquos mineralisticos explicari, et quia non puto, nec recordor, quod ad dictas literas RVae, nescio qualiter distractus, quod responderim, quod neglexi, hisce emendo. 1o petit RVa scire, quid sit Probier Centen? respondeo: solent probatores iurati rerum mineralium in minerijs probandis, quidnam et quantum contineant in parva quantitate per ignem probare 2um proportionem: accipiunt u.g. ex cumulo mineralium lapidum comminutorum accipe u.g. unam unciam iustae et accuratae ponderationis, uel semel, bis, ter etc millesimam partem unius librae, et hanc uocant probier Centen: et per ignem faciunt postea probam, et per proportionem deinde sic procedunt. millesima u.g. pars minerae dat centesimam u.g. partem librae auri uel argenti etc, ergo aliae 999ae partes dabunt tantum et tantum auri, argenti etc ergo unus centenarius minerae: unum tantum et tantum continet in se auri, argenti etc pro uno centenario elaborando tanti et tanti fiunt sumptus etc hinc ideo parva in quantitate fiunt probaces, ne in magnis liquationibus (quae multum constant) dominus damnum patiatur.

Hinc 2um quod RVa petit, quid sit Probiergewicht, facile intelliget: sunt iustissimae bilances magni pretij ubi et accuratissime pili et res minimae possunt ponderari. Probierschärblein sunt parvulae scutellae testaceae, in quas imponuntur minerae in pulvere redactae cum plumbo etc et in fornaculas imponuntur cum minerijs ut liquentur. Probier offen depingere nescio, facere scio: si RVae praesens essem, facerem RVae plures propriis sumptibus. et re ipsa educerem ex minerijs aurum, argentum, plumbum, cuprum etc Inueniet RVa descriptionem et simul depictionem harum fornacularum in authoribus qui scribunt de rebus mineralibus, praesertim in Lazaro Ercker et alijs. Probier auf silber, golds, kupfer etc est tantum dare, ac quaerere, qualis est minera, quam debeo probare? estne continens aurum, vel argentum, uel plumbum etc prout continet, ita certam habet probam et modum probandi. Haec uolui ad quaesita RVae respondere. Humillime RVam rogo, quod prius respondere neglexerim.

Miles germanus sat copiosus iam incipit descendere in Vngariam, uti his diebus et per hunc pagum, (ubi dum ~~ego~~ iam plus quam medio anno in reformatione, et fere cum Dei gratia trecenti lumen uerae fidei respicere inceperunt) transiuerunt, ac nobis dixerunt, intra 8 dies secuturos adhuc 16 millia. Optimus Deus det, ut canem lunaticum arma Christianorum humiliet. Rogo RVa dignetur meo nomine meum R.P. [illegible] cum Socijs et alijs nostris humillime salutare. Si quid RVa noui et de congregatione habeat, dignetur communicare. Exspecto etiam à RVa unum exemplar mundi subterranei, si RVa omnino non posset dono dare, soluam cum gratiarum actione. Hisce me in SS. missae sacrificia RVae humillime commendo. Hantlouiae 20 Maij 1661

RVae Seruus in Christo

Andreas Schaffer.

P.S. Si RVa mihi scribere dignata fuerit, literas Viennam uel Tirnauiam dirigere dignetur.

Schaffer

Reuerendo Patri in Christo
Patri Athanasio Kirchero
Societatis Jesu.

Comendantz R. P. Rectori
Collegij Tirnauiensis.

Roma

Austria